

ESSAIG

ALGAIDA - Núm. 119 - NOVEMBRE de 1990 - Preu: 100 ptes.

CITA A LA RIBA I.

EN CAURE L'HORA ARRIBET LENTAMENT
CAP A L'OMBRA DEL SOMNI ON LA CITA
APROPARÀ PACTADES FESOMIES
I TORNAREM A SER VELLES REMORS
D'ENYOR, AQUELLES ROSES DE TOT L'ANY
I DE SEMPRE QUE VAN FLORINT AL FONS
D'ÍNTIMS RECORDS QUAN LES PRIMERES LLUMS
ESCLATEN ELS ESGLAIS DE MATINADA.
EN SOLITUD, DEL BRAC DE TANTS DESIÉS,
CAMINAREM LA RIBA D'AQUESTA MAR
QUE SÓN LES NOSTRES MANS QUAN JA L'IMPULS
NOMÉS ÉS UNA FLAIRE PERSISTENT,
UN NOM DE DONA I D'HOME O UN ESPECTRE
PEL FRONTIS REBREGAT DE LA MEMÒRIA.

CITA A LA RIBA, I, MIQUEL OLIVER BAUÇÀ

Aquest poema del llibre de Miquel Oliver Bauçà "Cita a la Riba", que fou presentat recentment a Algaida, ha inspirat al nostre col.laborador Víctor Andreu una composició que trobareu a les pàgines centrals de la revista.

EDITORIAL

UNES PARAULES SOBRE ELS FUNERALS

Als pobles, concretament a Algaida, l'assistència als funeral sol esser nombrosa. És lògic, ja que tots ens coneixem i volem donar el condol a uns amics, veïnats o coneguts. Bé sigui per amistat, bé sigui per obligació, bé sigui per complir amb un ús social, acudeix molta gent i l'església sol estar plena.

De tota aquesta gent n'hi ha que són creients, practicants o no practicants, n'hi ha de no creients i n'hi pot haver que practiquin creences que no coincideixen amb les nostres. Per això és una bona mesura donar el condol abans de la celebració de la missa ja que d'aquesta manera no s'obliga a les persones a assistir a una funció que potser els és indiferent o inclús els desagrada.

Ara bé, independentment dels motius que ens hagin induït a estar presents al funeral, el mínim que se'ns pot exigir és que la nostra assistència sigui respectuosa i considerada: respectuosa davant un acte religiós amb el qual ens sentim o no ens sentim identificats, respectuosa davant una família que ha perdut un dels seus membres i respectuosa davant els altres assistents que guarden una actitud discreta.

I darrerament hi ha hagut funerals en què ha mancat aquest respecte i aquesta correcció. És imperdonable que l'oficiant s'hagi de dirigir als congregats, més d'una vegada, demanant-los per favor que la gent calli i guardi el decòrum degut dins l'església. No són correctes tampoc els comentaris que hem sentit sobre la no assistència de determinades persones a un funeral, sense tenir en compte ni valorar els motius d'aquesta actitud. Això no és correcte, ni és cristià: la comprensió i la tolerància són inseparables de qualsevol actitud realment cristiana.

Hem dit que serien unes poques paraules, perquè pensam que no és necessari insistir més. Realment, tot es redueix a una qüestió de consideració, d'educació, de comprensió, de tolerància, de convivència.

Bolletí de l'Obra Cultural Balear
d'Algaida.

Revista mensual. D.L.P.M.495/80

Domicili: Rei, 1. Algaida.

Imprimeix: Apóstol y Civilizador. Petra.

ES SAIG només es responsabilitza de
l'editorial.

Dirigeix: Delfí Mulet

Administra: Junta Directiva de l'Obra Cultural.

Mecanografia: Mireia Mulet

Col·laboren: Pere Mulet, Alexandre Pizà, Joan Trobat, Joan Mulet, Biel Sastre, Guillem Andreu, Miquel Fiolet, Xesc Oliver, Víctor Andreu, Víctor Mulet, Miquel Serra, Biel Bibiloni, Catalina Martorell, Antònia Maria Mulet.

NOTÍCIES D'ARXIU

Ja fa bastant de temps (ES SAIG, nº 34, octubre de 1983) vos oferírem un contracte d'arrendament de les possessions de Son Mesquida i Cabrera corresponent a l'any 1668. Es tractava d'un document de l'Arxiu de Can Mulet. Avui, i del mateix Arxiu, transcrivim un altre contracte molt posterior, de l'any 1815, de dos sementers de terra de Sa Serra i un d'Es Salze.

Els comentaris que férem al treball abans esmentat podríem repetir-los aquí; per això, ens limitam a donar-vos la transcripció del document, només modernitzant l'ortografia.

Dia 25 del mes de desembre de lo any de la Nativitat del Sr. 1815.

En atenció que la Sra. Catarina Sastre, quondam ma mare, donà a vós mestre Joan Crespí les terres que en el dia teniu amitges i havent-mos convinguts des de la mort de ma mare entre jo el Dr. Pere Antoni Mulet i vós dit mestre Joan Crespí sobre que tengués-seu les terres amitges, hem acordat i posat los pactes i condicions següents:

1º És pacte acordat entre nosaltres que vós dit mestre Joan tindreu, posseïreu i sembrareu per el termini de tres anys contadors des del dia 8 de setembre pròxim passat del present any fins el dia 8 setembre de lo any 1818 les terres com són: tota La Serra i tot lo que en el dia tenim en El Salze, les quals dureu a tres sementers: esto és, dos a La Serra i un en el Salze, i deureu conrar-los a ús i costum de bon conrador i del millor modo que sia possible sens defraudar ni desbertar algun de los sementers del modo que en el dia segueixen.

2º És pacte acordat que me reserv les pastures i estivades de dites terres per lo que no poreu entrar a goretar el sementer qui deurà haver de ser goret fins el ler del mes de març i que en el dit goret tant un com altre de nosaltres tendrem facultat de sembrar dos o tres almuts de fesols, conrant-los, sembrant-los i cultivant-los cada u per si, sens porer sembrar ninguna altra espècie de llegum.

3º És pacte que en les sobre dites terres no poreu tallar ni esporgar ningun pi, om, poll, ullastre, ametller, olivera ni mata grossa sens llecència de mi el dit Dr., pena de pagar tots los danys i perjuis que ocasionareu a los expressats arbres; però sí poreu compondre o esporgar dits arbres amb llecència de mi el dit Dr. i que dita llenya dega haver de servir per el conró de dites terres.

4º Tindreu les ametlles del Salze i noltros tindrel les olives de La Serra.

5º És pacte que deguem haver de posar les llavors per igual part i que tot el sembrat que tendreu o colliureu en dites terres deureu haver de dur-lo a batre a la nostra era del corral, en la qual se partiran los grans per igual part o amitges planes, i la palla dega haver d'anar amitges del mateix modo que el gra, amb la intel.ligència que en lo any 1816 deureu haver-vos de fer dos dietes de parell en el batre i en los anys 1817 i 1818 tendreu obligació de fer-vos tres jornals de parell en el sembrar i dos en el batre.

6º Teniu rebut vós dit mestre Joan el sementer de La Serra, veïnat del Camí de Muntanya, goret de tres reies estimades a dues lliures cinc sous per reia i per quarterada, i també mateix teniu rebut en dit sementer de goret catorze carretades de fems, a raó de dotze sous per cada carretada i de estos deureu pagar-ne la mitat tan solament, conforme lo acordaren i estimaren lo Honor Bartomeu Amengual alias Raió i lo Honor Damià Mulet alias Mossenyer; los quals estims promet tornar sens qüestió alguna ni plet, i volem un i altre, tant senyor com amitger, que esta escriptura tenga tanta força com si fos feta de mà de notari, i que puga comparèixer en qualsevol jui o tribunal per efecte d'averiguar la veritat del present instrument...

PERE MULET

CALAIX DE SASTRE

LA LLENGUA AL CARRER

Per una vegada m'ha tocat fer de metge. Vet aquí la comanda rebuda: ¿Per què no li mires la llengua, al nostre poble? Supòs que ens perdonareu la possible indiscreció si vos explic que els causants d'aquest embolic són d'alta volada: l'Associació de la Premsa Forana i la Conselleria de Cultura de la Comunitat Autònoma, que han signat un Conveni de Normalització Lingüística segons el qual cada revista ha d'aportar tres escrits sobre el tema. El mes passat vos en donàrem un d'història; aquest mes, un de llengua: la llengua al carrer.

Val a dir que el possible malalt no exhibeix el defecte de la malcriadesa. Ben al contrari. Ens la mostra, la llengua, sense resistència ni cansament. ¿I quin és el seu estat de salut? Com té la llengua, el poble? Jo diria que un poc bruta, amb senyals inequívocs d'haver patit una infecció, les bòfegues encara no s'han assecat del tot, però evolucionant cap a bé. I m'explicaré.

En primer lloc, els nostres carrers, a vegades íntims, a vegades apressats, estones silenciosos, estones plens de bulla, són això: carrers. Des que el primer Consistori democràtic els restituí la categoria que mai no havien d'haver perduda. Des que els tornà el seu nom autèntic i els esborrà el postís, el vergonyant. En bona hora el

passat consistori completà la feina ineludible amb la col·locació de les plaques de Pina i de Randa, accidentalment artístiques, substancialment nostres: noms nostres i escrits en nostra llengua. Quan d'altres pobles de Mallorca encara exhibeixen sense pudor les seves vergonyes!

Un altre aspecte digne de ser lloat: els rètols comercials en català, ornant parets i façanes, ja formen part del nostre paisatge quotidià; ja no són una excepció. Alguns d'ells il·lustren amb orgull aquestes pàgines. Qualque moment havia pensat que podrien sortir tots: el "Forn de Can Salem"; el "Ca N'Esteve, pub i cafeteria"; els "Berenars, tapes variades i gelats de Can Mulet"; el "Cafè Pub Xaloc"; el "Cafè de Sa Plaça"; el "Secrets"; les bosses de plàstic del Supermercat Can Colau; la llarga llista dels restaurants... I tants d'altres que si no cit és per defecte de memòria, que no d'intencionalitat. Beneïda ingenuïtat, la meua idea d'exposar-los tots: són tants que les seves fotografies omplirien unes quantes pàgines de la revista.

I si tot això s'ha fet sense cap casta d'ajuda ni planificació municipals, fa gola, i també ràbia, pensar quina no seria la situació si l'Ajuntament hagués volgut contribuir a la tasca. Contribució important, sense dubte. Però no, els diners són tant per a ostentoses festes de lluïment, com per a ridícules fires de figues i

cans. Que tant els és repicar com tocar de mort. L'actitud lingüística de l'actual majoria municipal, i també altres iniciatives particulars, són la taca negra que impedeix poder fer un diagnòstic completament favorable sobre el futur de la llengua al carrer.

Les nostres autoritats municipals pateixen la malaltia del complex d'inferioritat lingüística. Ja fa una temporada que escriuen en català els avisos i comunicacions públics, però massa vegades hi trobam faltes sintàctiques i d'ortografia. Faltes que, si bé són perdonables als particulars, no poden ser-ho de cap manera a les nostres institucions, que tenen l'obligació de vetlar per la protecció i ús adequat de l'idioma. La solució és senzilla: contractar, podrien començar amb unes poques hores setmanals, els serveis d'un assessor lingüístic, que a més es posaria a disposició dels particulars que requerissin la seva ajuda. ¿Falten doblers? No. El que manca és actuar amb contundència, sense timidesa; perdre el complex a què em referia més amunt.

Complex que es posa encara més en evidència, si observam el cartellet que indica per on anar de Sa Plaça a la Casa de la Vila. És allò que ha dit repetides vegades l'il.lustre poeta Josep Ma. Llompart: "Necessitam una presència constant i absoluta del català en el carrer... No hem de tenir por de ser radicals en aquest aspecte, ni de cometre cap descortesia envers els qui no pertanyen a la nostra comunitat lingüística. Ben al contrari. És una greu ofensa als castellanoparlants suposar-los incapaços d'entendre que "port" vol dir "puerto" i que "centre

urbà" vol dir "centro urbano". Desenganyem-nos, de beneits no en tenen cap pèl".

Queda clar. No es tracta d'un problema de dificultat de comunicació; tothom pot entendre que "Ajuntament" vol dir "Ayuntamiento". Si posen el cartellet bilingüe no és tampoc per una qüestió de legalitat imperativa. La legislació és clarament, intencionadament ambígua: valen totes les interpretacions. El motiu és el mateix pel qual tants de mallorquins abandonen amb facilitat la seva pròpia llengua: davant un interlocutor castellanoparlant, per parlar dels temes suposadament importants, per anomenar els objectes importants,... No som ciutadans normals d'un país normal; ens creim inferiors; ens han volgut fer inferiors. Tenim por de manifestar el nostre origen, el nostre tarannà, catalanoparlant. De la renúncia injustificada, n'han fet una virtut.

El cartell "Ajuntament-Ayuntamiento" és tot un símbol de declaració d'inferioritat, de subnormalitat, als nostres visitants i a nosaltres mateixos. Que el llevin.

EN CALAIX DESASTRE

M'HAN DIT QUE DIUEN

Encara parlàvem de manca d'aigua, el mes passat, i al cap de dos dies ens trobam amb inundacions, a Algaida. Molts d'anys passa el mateix: després d'un estiu llarg i sec, a principis de setembre (o, com enguany, d'octubre) plou massa, i resulta que el nostre poble, com tot el país, no està preparat i fa més mal que bé. En aquest aspecte, a Algaida hi ha un parell de llocs conflictius, com és la part de Sa Farinera, darrera Es Campet, o al carrer d'Antoni Maura, i d'altres com Ses Escoles i Sa Tanqueta. Tothom pensa que s'hi ha de posar remei, però ningú sap a qui correspon, si a l'Ajuntament o als particulars perjudicats; i així anam passant anys i la cosa queda sense solució.

El que sí ens han dit és que a finals d'octubre varen veure els caminers o personal de l'Ajuntament que feien netes les cunetes de Sa Tanqueta. Sol passar pertot, que es neteja quan ha passat el mal, però ja diuen que més val tard que mai. I els que passen pels 4 Vents troben que valdria més que netejassin aquell indret, i així l'any qui ve no tendrien el problema de cada any. Del que no hem sentit a parlar encara, malgrat facin les cunetes netes, és de quan pensen fer l'acera fins a Sa Tanqueta...

Sa Fira, com molts d'anys, també va esser un poc passada per aigua. Malgrat els comentaris precedents, fou una fira com cada any: curta i sense massa aglomeracions, però amb gent i firers suficients com per fer ambient de fira. I molts pensam que més val mantenir-la com fins ara, que cercar un altre dia, com hem sentit comentar, a fi de no anar a remolc de la de Lluçmajor. Per res voldríem que canviassin el dia, ara que ja sabem que se celebra el dissabte abans de Sant Lluç, cosa que abans no sabíem.

Del que sí sentírem molts de comentaris fou de "Sa Fira de Sa Figa", i comentaris en doble sentit i que fa mal reproduir aquí, perquè sabeu que n'hi ha de castes de figues; casi tant com de pomes, com diu sa cançó de sa ximbomba. Bé, parlant de Sa Fira de Sa Figa, sembla que fou pobra de participació, i encara més d'organització: ni jurat, ni bases pels participants, ni criteris per jutjar les figues seques presentades a concurs... En fi, que si els organitzadors pensen continuar amb aquesta "Fira", hauran de remirar-s'hi un poc més.

Molt més animada va estar l'Assemblea de l'Obra Cultural. Tothom, però sobretot els directius, pareixien al.lots amb sabates noves, més contents que un pasco, tant per lo bé que va anar l'Assemblea i el concert, com pel nou local, que els ha quedat francament bé; i molt ben situat. Els tres músics donaren una lliçó de professionalitat, però volem dir que el públic també es va portar bé, sense renou ni tossines ni comentaris durant la música. Bé, que ja començam a estar educats per anar als concerts, i és que a Algaida darrerament hi ha una afició forta a la música, o al manco així ho sembla pel número de concerts que es fan.

I no volem deixar de parlar de la presentació del llibre d'En Miquel "Torres", que va omplir el nou local de gom a gom (un comentava que no és estrany, que només de famíliu ja té assegurada una bona entrada). Bé, bromes a part, la presentació va satisfer a tots, tant a l'autor, que va deixar a ca-seva la seva timidesa, com als assistents, que descobriren un nou personatge fill del poble, encara que n'estigui allunyat des de fa temps.

Els que encara no troben el seu lloc són els components del grup "Es Cadafal", que, malgrat no tenir local per representar-les, segueixen preparant i oferint al públic obres de teatre. Sembla que el dissabte es va omplir, però el diumenge és un mal dia, ja que l'endemà és dilluns, amb totes les conseqüències que això comporta. El que no es veu gens clar és quan podran disposar del local apropiat, ja que el dels vells, o d'usos socials, encara "eixuga".

Ja hem sentit a dir que els sopars "d'hivern" han començat a funcionar "a tope". Els futbolistes van més animats en aquest aspecte que en el de resultats, però això és bo, i és l'únic que pot fer que segueixin endavant. Els cossiers es reuniren i feren un sopar "dels bons", segons ens digueren; el que no saberen explicar-nos és si celebraven qualque cosa (com podria esser una bona ajuda o subvenció) o ja es preparen per ballar per Sant Honorat. El que encara no sabem que estigui en marxa són els sopars "polítics", o de preparació de campanya electoral; ens haurem d'informar a veure si és que no han començat o que ho duen d'amagat i donaran un xasco a tothom.

UN SORD

EL RACÓ DELS LLIBRES

A LA GOLA DEL LLOP

BOILEAU-NARCEJAC

Pierre Boileau i Thomas Narcejac són dos escriptors molt preocupats pel públic juvenil. Per això escriuen una sèrie d'obres de caire policíac enfocades cap a aquesta casta de lectors, encara que no vos penseu: si no sou tan joves també hi quedareu aferrats.

En François (en Poca-Traça per a aquells qui el coneixen bé) està emprenyat perquè els seus pares se'n van de vacances a Canes i ell no els pot acompanyar; té una missió molt important: fer companyia a en Pol (els pares del qual també van de vacances a Canes) en un poblet de mala mort, Sanch Eli-d'Apcher. Què podrà fer allà en Poca-Traça, a part d'avorrir-se com una ostra i aguantar aquella criatura?

De fet, en farà moltes, de coses, encara que no s'ho pensi. Primer volen

veure una cova, però troben un cadàver (o això és el que creuen); després veuen la cova i hi troben rastres del cadàver i d'una bèstia ferotge. I això els fa lligar caps: una bèstia, un cos mig destroçat. Segons sembla, ningú no sap qui és aquest pobre home i ningú no coneix l'existència de la cova, però res no és el que sembla. Les investigacions que emprenen pel seu compte els duren a fer troballes cada vegada més sorprenents, descobriments cada vegada més perillosos. Tenen molta de por, però són orgullosos i el seu amor propi no els permet d'abandonar: tenen a l'abast alguna cosa molt important i han de tirar endavant. Tant, que les seves vides pengen d'un fil.

VÍCTOR MULET

NOTICIARI

BIBLIOTECA MUNICIPAL

Vos recordam que la Biblioteca Municipal té el següent horari d'atenció al públic:

Dimarts i dijous, de 6 a 8 de l'horabaixa.

Dissabtes, de 10 del matí a 1 del migdia.

SA FIRA

El dissabte dia 13 d'octubre es va celebrar la nostra Fira amb l'animació i concurrència de costum. Va començar amb un ruixat, però després el cel es va estirar i la gent pogué passejar i comprar i saludar amics i coneguts sense més inconvenients. Les fotografies que recollírem així ho demostren.

La nostra Fira, a remolc de la de Lluçmajor, és curteta de durada perquè al migdia tots els firers ja pleguen. Pensam que s'haurien de cercar activitats que permetessin prolongar l'ambient de festa durant l'horabaixa. Amb un poc d'imaginació i uns doblers no seria difícil trobar una actes festius que omplissin unes hores.

Enguany, l'Ajuntament hi va introduir dues novetats. La primera va ser el concurs de cans, una mostra que es va celebrar en unes condicions precàries, com es pot veure a la fotografia. Els trofeus col·locats damunt quatre totxos ja ebs donen una imatge ben expressiva de com va anar la cosa.

L'altra novetat fou la "Fira de la Figa". Ja havíem llegit, fa temps, declaracions del Batle sobre la intenció de fer aquesta Fira, però no pensàvem que fos això que ens mostra la foto: una post damunt dues banquetes i quatre pots de figues amb un parell de bessons. Mirau bé la foto i comprovareu que no deim mentides. I ens sap greu, perquè aquest fruit mereixia un millor tractament. No som xovinistes, no esn encega ni enlluerna una excessiva admiració per les nostres coses, però és un fet que les figues del nostre terme són les millors de Mallorca i de fora Mallorca. (Les de Fraga, per exemple, que tenen tanta anomenada, no tenen punt de comparació amb les nostres). Per això, no es podia

improvisar una Fira d'aquest fruit -que si no hi posam remei arribarà a desaparèixer- amb tanta pobresa, tanta que pareixia una innocentada. ¿Per què no es va pensar en un concurs ben organitzat? ¿Com no es va preparar un catàleg amb un estudi de les diferents classes de figues i de les seves característiques i qualitats? ¿O unes explicacions de les maneres de preparar-les? ¿Per què no mostrar un pa de figa als joves, molts dels quals no n'han vist cap mai? Mil coses s'haguessin pogut fer per iniciar una Fira que molt ens temem que ha nascut morta. Llàstima de projecte frustrat.

PLUVIOMETRE

Qualque mes, quan anam a la farmàcia per informar-nos de les pluges caigudes, ho feim amb poc entusiasme perquè ja sabem que només han caigut quatre gotes i que la xifra que ens donarà en Gabriel Martorell serà ridícula. Aquest mes no és igual: ha plogut i, en general, ho ha fet bé, sense desastres ni perjudicis considerables. Ja sabem que quan plou molt hi ha coses i llocs que pateixen, però, si miram la part positiva, pensam que supera de bon tros els aspectes desfavorables.

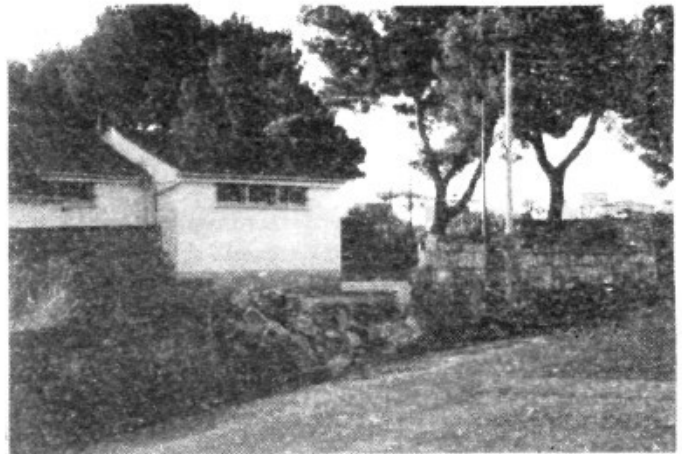
L'aigua que ha plogut el mes d'octubre ha estat 207'2 litres; el mes de setembre havia estat més fluixet amb només 22'2 litres.

Perquè vegeu si és important aquesta quantitat, vos direm que durant l'any agrícola 89-90 (1 de setembre-31 d'agost) es varen recollir 473'7 litres; és a dir, que aquests dos mesos ha plogut la meitat del que va ploure en tot l'any agrícola que hem acabat.

Ara hem d'esperar que el temps sigui generós i segueixi donant-nos aigua, sense abusar.

PARET DE SES ESCOLES

Les fortes pluges del mes d'octubre esbucaren la paret que tanca el recinte de Ses Escoles. No és la primera vegada que això passa ja que, si la memòria no ens falla, l'any passat i al mateix lloc la paret es va esfondrar. Sembla que la tasca, a més de tornar a aixecar-la, és de cercar una solució per evitar que cada any estiguem a les mateixes. "Qui fa tres, ase és".

PUBLICACIONS REBUDES

A més de les revistes que habitualment rebem dels nostres companys de la Premsa Forana i la informació de la Comunitat Autònoma i del Consell Insular de Mallorca, mencionarem la "Memòria 1989" del "Projecte Home" Mallorca, la "Revista de Ciència 6" de l'Institut d'Estudis Baleàrics dedicada a les Jornades d'Absorció Intestinal de Nutrients, el Pregó de Fires 1989 de l'Ajuntament de Lluçmajor "Arquitectura de Lluçmajor: entre la tradició i la modernitat" de Damià Tomàs i Garau, el nº2 de la col·lecció "Quaderns Didàctics" també de l'Ajuntament de Lluçmajor "Tresquem per la muntanya. Un itinerari pel massís de Randa" d'Ignasi Barceló, Pau Bibiloni i Celso Calviño.

QUINTOS

Aquestes dues fotografies contrasten totalment. En la primera es veu el grup de quintos d'enguany fent gresca, cridòria i renou durant Sa Fira; és una tradició veure els quintos fent la capta i oferint de beure a tothom. Qualque vegada "se passen" fent bullícia, però la veritat és que sense ells Sa Fira no seria el mateix. Fins aquí, molt bé.

L'altra foto ja és diferent. Després de dinar, els quintos retornaven al poble pel camí de Cas Brau. L'excés de velocitat, sembla, fou la causa que sortís el cotxe de la carretera i després de tombar una reixa de filferro i retallar una sèrie d'arbres fruiters, que amortiguaren en gran mesura el cop, caigués finalment girat damunt davall dins l'hortet, vora el torrent de Son Lloret. Tothom que va veure l'estat en què quedà el cotxe coincidí en reconèixer que fou com un miracle que només es produïssin ferides lleus. Una lliçó que convé aprendre. El que va començar amb festa hagués pogut acabar en tragèdia.

PARROQUIA DE SANT PERE I SANT PAU

Orientacions i calendari pastoral..

-Dia 11 de novembre, diumenge: Celebració del baptisme a les 17'30.

-Dia 26 de novembre, dilluns: Curset prematrimonial a les 21 h. a la Residència de Porreres.

-Dies 3 i 10 de desembre: Reflexió cristiana per a adults sobre el tema: Qui és Jesús de Natzaret. Dirigeix Mn. Francesc Ramis Darder.

-A principis de novembre es convocarà els nins i nines de 6è, 7è i 8è per presentar-los un projecte.

-Cada primer dimarts de mes es reuneix el grup d'Acció Social.

MORT EN ACCIDENT DE MIQUEL BONET

El passat dia 8 d'octubre va morir a Lluçmajor en accident de tràfic el jove de 16 anys Miquel Bonet Fullana. Si la mort sempre és dolorosa, resulta doblement trista i lamentable quan es tracta d'un jove que té tota una vida per davant. Amb les seves virtuts i els seus defectes, en Miquel volia viure, i el somriure amb què ens contempla n'és una prova evident. Així és com el volem recordar.

Rebin els seus familiars, molt especialment els seus pares, el nostre condol.

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

Activitats del mes de novembre.

-Dissabte dia 10 visita a l'Arxiu Històric de Mallorca. Ens farà de guia na Francisca Verger. Sortirem a les 10 h. de Sa Plaça i tornarem a les 13'30 h.

L'Arxiu Històric de Mallorca està situat a la Casa de Cultura, carrer Ramon Llull nº 3 de Ciutat, i és allà on s'hi guarden tots els llibres que fan referència a la Història de Mallorca, des del Llibre del Repartiment del Regne de Mallorca del Rei En Jaume.

-Divendres dia 16, a les 21'30 h., al local de l'Obra, presentació del llibre "Tresquem per la muntanya. Un itinerari pel massís de Randa", que és el número 2 de la col·lecció "Quaderns Didàctics", editada per l'Ajuntament de Lluçmajor.

Els autors, Ignasi Barceló, Pau Bibiloni i Celso Calviño, tenen una llarga experiència en la preparació de material escolar. En conseqüència, aquesta és una activitat especialment interessant per als ensenyants, i també per a tots aquells aficionats a les passejades pel nostre terme.

-Diumenge dia 18, excursió a S'Esclop. Sortida a les 9 h. de Plaça. Apunteu-vos abans de divendres dia 16 a Catalina Martorell (665261) i a Jerònia Cañellas (665249). Aquesta excursió és una mica més llarga que les que hem fet fins ara, ja començarem les excursions d'hivern. Farem la pujada per Sa Font des Quer i la baixada per Ses Alquerioles. El Puig de S'Esclop és el bessó del Galatzó.

Grup d'excursionistes prop de l'ermita de Betlem.

Inauguració del nou local.

Els dos actes inaugurals del nou local, tant la presentació del llibre de Miquel Oliver "Cita a la Riba" com l'Assemblea General de socis, van ser un èxit. Hi va haver tanta gent que el local va resultar petit.

El concert de la inauguració de curs va ser magnífic, amb una selecció molt adequada al públic present que va seguir les interpretacions amb molt d'interès i atenció.

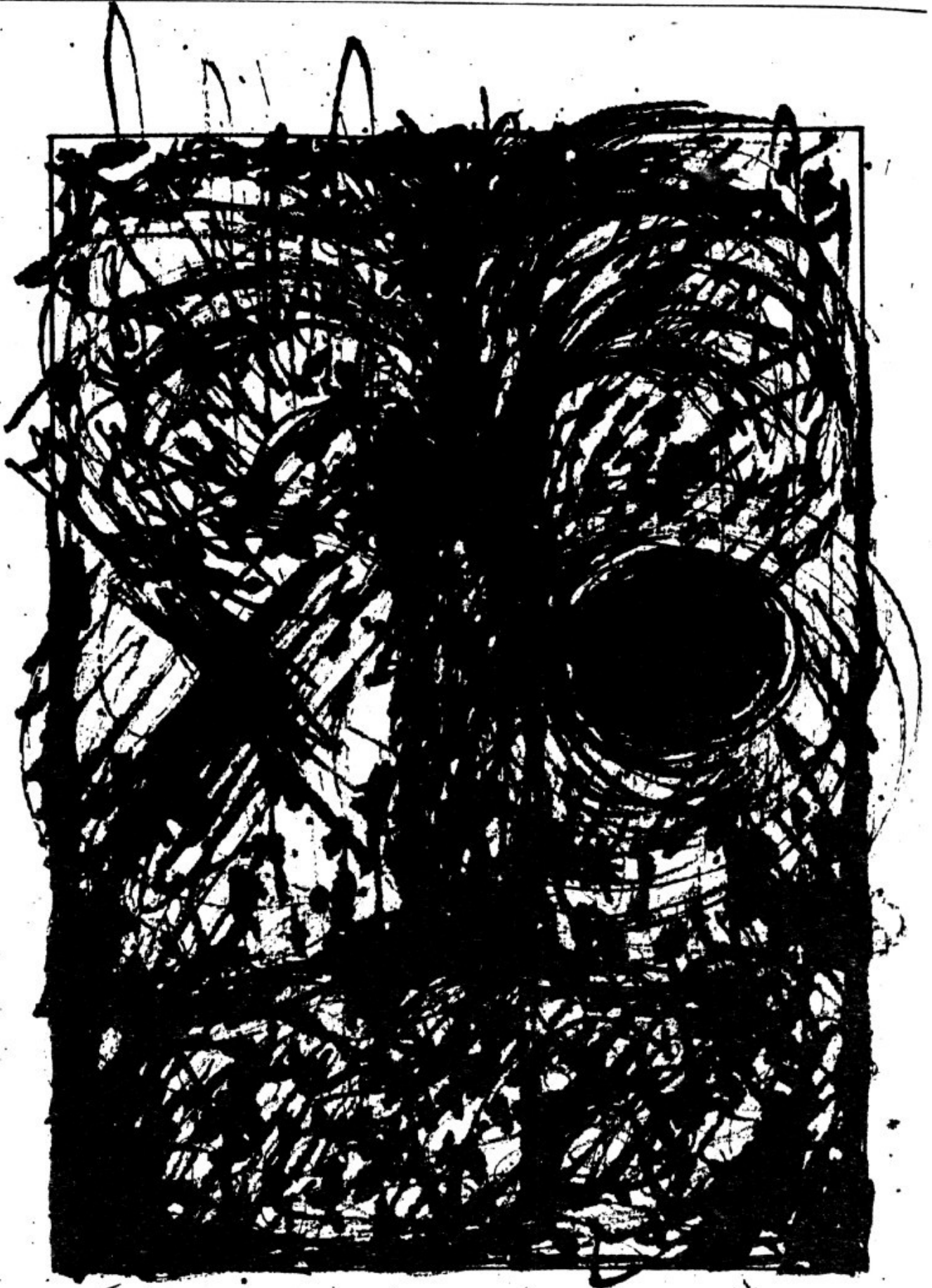
Aquí teniu la glosa que, com cada any, ens va dedicar el nostre amic Jaume "Toledo":

Cada any l'Obra Cultural
celebra molt bé aquest dia,
se fa un sopar amb alegria
i Assemblea General;
però enguany és especial,
i ho dic fora manies,
ni treguent sa loteria
trobam un millor local.

Música hi ah hagut també
per completar aquest adreç,
es músics han estat tres
i crec que han fet bon paper.
Sa veritat vos diré,
no és que jo siga un entès,
de música sols no sé res
mes trob que sonaven bé.

Ja per acabar, companys,
tan sols diré quatre mots:
que poguem disfrutar tots
d'aquest local per molts d'anys.

NIT i SOMNI.

col·lecció TEMPS

INSTAMÀTIC. Poemari de MIQUEL CARDELL. Lluçmajor.

Fires de Lluçmajor, antic bar (avui sec) vídeo, guerriller retallat, llibre. La plàstica de l'entorn a la publicació és densa. S'ha de llegir el llibre.

5 ANYS D'ATAVIQUES. Lluçmajor.

Antic cafè Cas Coix, Lluçmajor. Una esquela relata el trajecte recorregut. És l'anunci de quelcom això de l'esquela?

Els treballs exposats són de tal dignitat i realitzats amb tant d'amor i professionalitat que sorprenden. És sorprenent que hi hagi gent capaç de fer tot això per amor a l'art, mai tan ben dit.

ARTIGAU. Sala Pelaires, Palma.

Molt de temps a l'estaqueta i arriba en aquests treballs. L'esforç és important, però no suficient.

TOMÀS FONT. Molí d'En Xina.

Navegar per un mar tempestuós, sense veure el final. Vivències i l'irrefrenable impuls de pintar.

JOAN MARCH. Altair, Ciutat.

El simbolisme de materials units per dir alguna cosa, explicitat als títols de les obres.

EDUARD VICH. S'Agrícola, Manacor.

La subjectivació de les formes, colors i temes al màxim. Qualitat a l'obra que recull l'enorme sensibilitat i poesia que incorpora la personalitat d'Eduard. No hi veim l'expressionista, és quelcom més dens i impenetrable. És una mescla d'ecos, definits en una forma personal i intransferible.

ROCA FUSTER. Bisart, Ciutat.

Suaument llenega pel dolç i melós pendent del seu temps.

JAQUELIN!PICASSO. Museu Picasso, Barcelona.

Al final, l'artista es recull en si mateix, dins el seu món, es recrea en l'immediat. Jaquelin és inevitable. Les obres sorgeixen i sorgeixen, hi ha de tot i tot ens torna a l'origen. És la roda de la vida.

JAUME PLENSA. Galeria Carles Taché, Barcelona.

Ha aconseguit crear una col·lecció senzillament fora del normal i quasi fora del temps. Aquestes obres fetes al segle XX es projecten al XXI.

ALCEU RIBEIRO. Soterrani, Manacor.

Nova galeria d'art que obri les portes amb Alceu, el mestre pintor l'obra del qual ja hem comentat en altres ocasions. Segueix amb la seva habitual línia de qualitat, sense ensurts; és una obra reposada, segura i arrelada en una peculiar visió del món material i espiritual.

VATSARI

CITTA' USURARIA

PINA

ES TORRENT

El passat mes d'octubre ha estat molt plover, amb 161'5 litres. Això ha fet que el torrent arrancàs, va rajar uns quants dies. Va anar bé que entre el pont de Son Mesquida i el pont de la carretera de Lloret l'haguessin fet net amb una pala, emperò això només és una part del torrent i convendria netejar una mica més a l'altra banda del pont. El que no pareix ja tan correcte és que la brutor que han tret l'hagin deixada a dins les finques dels veïnats, fent una serra de macs, pedres, canyes, batzers i molssa.

Es torrent, u bon lloc per encauar qualche conill, cercar qualche guàtlera i a vegades, segons l'any, qualche gallineta d'aigua o ànnera.

Paratge d'una bellesa singular, motiu de contemplació, un bon sedant per l'estrés de la vida moderna. Remor d'aigües netes i verges, que corren sense parar, fonts de vida animal i vegetal. Renous d'aucells de cants harmoniosos i agradables a les orelles.

Antany, lloc aprofitat per treure l'aigua a les piques de la vora, i emprada per conrar l'hortolissa, tan escasa llavors, que donava un to verd i ombrívol dins les primaveres o els estius. Llit on l'herba a l'estiu era verda, aprofitat per pasturar vaques i ovelles. Llit també aprofitat per fer parats de visc o beurades i clots o gorgs aprofitats també per caçar anguiles que pujaven des de l'albufera. Aigua aprofitada també per moure les pales dels molins de fer farina de Son Campà i molí d'aigua.

Pont gros, verdadera obra mestra de margers, obra ben feta, amb l'encaixament perfecte de les pedres tallades amb una gran precisió.

Línia que separa els baixos en dues parts, verdadera espina dorsal de les terres bones del terme. Veles del comellar de terres arrossegades per les pluges a la part fonda de la vall, conrades un pic i un altre, al llarg d'anys i més anys, tal vegada d'una agricultura mil·lenària, regades amb la suor de tants de pagesos que havien dipositat les seves esperances en els fruits dels seus cultius, cavades i entrecavades tantes vegades. Patatars cremats per les gelades tardanes, que cremaren les il·lusions de la collita esperada.

Canyars a la seva vora nodrits per la humitat i per la molssa duita d'allà prop de Porreres, d'Alcorea, de Randa o Castellitx. Canyes tan útils i ben aprofitades per tantes canyissades de cases i casetes. Canyes emprades per enfilear les mongeteres i tomatigueres, pels filats i per espolsar qualche ametler. Canyes que tantes il·lusions i alegries donaren i donen encara als al·lots per fer estels i en guanyar les joies que pengen d'elles a les corregudes. Canyes, en definitiva, emprades per fer els fobiols dels pastors i per arruixar les guardes d'endiots.

Arbres únics a les seves voreres, difícils de veure fora dels corrents d'aigua, oms, polls, de fusta lleugera per fer escales, bova per cordar cadires o fer corda.

En definitiva, tot un mode de viure que es desenvolupava entorn del torrent, aprofitant el seu microclima, microfauna i microflora que l'envoltava, a ells i les terres de les vores, i que era tan important pels Baixos, creant una zona humida i verda que per extensió denominam els Horts o els Baixos.

Tot un patrimoni cultural, lloc sagrat, que els nostres avantpassats respectaven i honoraven, laboraven i mantenien net, ja que significava una manera de viure i d'entendre la natura, vivint en perfecta harmonia amb ella, i aprofitant els recursos naturals que els donava.

Torrent que voldrien molts de pobles poder tenir. Un curs d'aigua que a vegades corr al llarg d'alguns mesos nit i dia amb el seu encant màgic al llarg dels hiverns i primaveres i també qualche torrentada a l'estiu o la tardor.

Avui pareix que hem perdut el respecte per tot, i més encara si no en treim cap profit econòmic directe i ràpid. Què ens importa la seva història, encara que estigui lligada tan de prop als nostres avançats? Greu error el nostre; la història és un poc de cada un de nosaltres, i tot poble que l'honra s'honra a ell mateix.

Aprofitam el torrent per tirar i desfer-nos dels aparells que ja no ens serveixen i ens fan nosa, televisors, cuines, geleres, rodes de cotxe, ferros, requilles, i això que ara hi ha un servei de recollida d'aquests fems.

Torrent emprat com a cloaca, per abocar les aigües brutes i fecals contaminades, encara que hagin estat mínimament tractades, del clavegueram del poble de Montuïri. En resum, profanat i prostituït per tanta brutor, que com a zona més baixa a ell va a parar, per l'abandó i poc respecte que tots li tenim. No hi seria de més que els pineros el tractàssim com una cosa nostra, única i d'un gran valor ecològic, natural i paisagístic.

Naixement: Dia 16 d'agost va néixer Josep Beltran Mulet, fill de Joan i Maria Magdalena. La nostra enhorabona als pares.

XESC OLIVER

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Guillem Ballester Munar. Va morir dia 5 d'octubre a l'edat de 86 anys.

Miquel Bonet Fullana. Morí en accident de circulació dia 8 d'octubre als 16 anys.

Margalida Capellà Oliver. Ens deixà dia 15 d'octubre als 80 anys.

Catalina Sastre Fiol. Va morir dia 19 d'octubre als 88 anys d'edat.

NAIXEMENTS

Miquel Angel Gándara Milla, fill d'Antoni Francesc i Antònia. Va néixer dia 2 d'octubre.

Bernadí Matas Pocoví, fill de Joan i Margalida. Va néixer dia 3 d'octubre.

Joan Fiol Garcias, fill de Bartomeu i Margalida. Nascut dia 20 d'octubre.

EL RACÓ DE LA MÚSICA

Repertori i construcció dels instruments de la colla de xeremiers catalans a Mallorca, d'Antoni Artigues i Joan Morey. (Palma: Universitat de les Illes Balears, 1989).

En aquest Racó de la Música ens referirem a aquest llibre i ho farem a través de la presentació que en va fer a Montuïri un dels seus autors, en Toni Artigues, professor de català a la Normal, bon amic i xeremier. Transcrivim uns passatges del seu parlament que ens dóna una visió del món de les xeremies i n'extreu unes consideracions que van més enllà de les estrictament musicals. Paga la pena que les meditem.

"La primera vegada que vaig parlar a Montuïri, en públic, va esser pel cinquantenari de l'Escola Joan Mas i Verd, l'any 1985. Aquest fou l'any que vaig enllestir la part del llibre que ara es presenta i que ha estat cinc anys a arribar a aquesta taula; i ho ha fet de la mà de la llibretera major de Mallorca, na Joana Confitera, que també feia qualche xoriguer amb nosaltres, entre tocada i sonada, amb n'Antònia Rei i en Biel Majoral i en Soldadet i d'altres montuïrers de ronyó clos. Perquè aquest llibre l'he fet bufant i Montuïri m'ha donat alè per bufar (...).

"Al llibre Mecanismes de poder. Escrits de sociolinguística parl de llengua i al que ara es presenta de xeremies. Llengua i xeremies són part del nostre esser com a poble català, i tant la llengua com les xeremies pateixen la desintegració d'un poble amb poc orgull, amb poca estima pròpia, d'un poble substituït per quatre vellons.

"Si no es vol esser una nació, aleshores la llengua es perd i amb ella la vida cultural pròpia. Llavors passam a esser els darrers dels forasters (per doblers que tinguem). Què volem? Balladors i xeremiers que parlen en castellà? Quan es lleva el bessó queda el folklore. No serveix de res conservar les xeremies i el ball i les sopes si perdem la llengua catalana i la voluntat d'esser catalans.

2Jo he sentit sonar el flabiol d'en Niu i d'en Rei quan ballen els cossiers de Montuïri -els únics que han ballat sense interrupció- i és un flabiol que sona des del moll dels ossos i que arriba al moll dels ossos, és una eina que diu jo som aquí, som montuïrer, som català. També he sentit sonar xeremies i flabiol a una barbacoa: dos vellets amb el "quevivaespaña" a una guarda de turistes que baixaven de l'autocar amb la màquina de retratar a punt; també he vist l'Escuela de Música y Danzas de n'Ensenat fent els honors al primer foraster que arriba a Son Sant Joan, amb balladors que es retorcillen com si haguessen menjat caragols sense beure vi, que és quan treuen la banya.

"Aquestes són les dues perspectives de futur que tenim; podem triar. La inèrcia ens du a la segona imatge, la del "quevivaespaña", la de fer de bufons. Si volem triar la primera alternativa, si volem continuar sonant les xeremies des del moll dels ossos, no basta bufar; la força surt de dins, d'un sentiment fort de poble, d'un orgull propi, i això, en una situació colonial com la nostra, vol lluita, vol lluita de tots i de cada dia. (...)

"I això és el que vol Macià Manera: unes xeremies que surtin de la rabassa que ens aguanta, i no un flabiol, tan florit com vulgueu, però sonat per un bufó que sona per un duro per a forasters o per a mallorquins (catalans) renegats que, també per un duro, venen la terra catalana i l'ànima catalana (i si ve el moment aquests són els primers a matar catalans de veres, com mostra Llorenç Capellà al seu Diccionari vermell i com mostren els escrits de l'erudit i sant varó, monjo de Montserrat, Josep Massot i Muntaner, nét de Josep Massot i Planes, que va fer un dels reculls més bons de tonades, xeremiades i cançons que hi ha.

DEL FÍ MULET

Julipia

REVISTA DEL COR, LA MELSA I EL FETGE.

Any 2. Número:

285

RELAX PROPIETATS

c/ Ciència Pura, 12 . La Bonanova.
Nos ofereix un ventall de sanes senyorestes
per al vostre divertiment:

MAGDALENA REFLEXIVA.

Na Magdalena és igual a Na Magdalena.
(Especial per a "voiers").

MAGDALENA SIMETRICA.

Si Na Magdalena-Maria és igual a Na
Magdalena-Jerònia, llavors Na Magdale-
na-Jerònia és igual a Na Magdalena-Maria.
(Amb tu, "menajatrúà").

MAGDLALENA TRANSITIVA.

Si Na Magdalena-Maria és igual a Na
Magdalena-Jerònia, i Na Magdalena-Jerò-
nia és igual a Na Magdalena-Francina, lla-
vors Na Magdalena-Maria és igual a Na
Magdalena-Francina.

(Descompte especial als grups).

I ara, **NOVETAT!** Magdalena-Bibí,
l'element neutre que tan desitjaves.

RELAX PROPIETATS

c/ Ciència Pura, 12 . La Bonanova.

PROPOSICIONS EN COS I ÀNIMA

T'agradaria passar una estona d'allò més agradable
immers dins un ambient familiar?. Ara tens l'oportunitat.
Envia aquest anunci més 432 pessetes en segells de
correus a l'apartat 1001 de Selva i podràs guanyar una
estada d'un dia sencer amb la família
Carbonell-Dalmau de Binissalem. Tindràs dret a
assistir:

-Beremar del matí amb primera baralla perquè
s'ha acabat la llet.

-Pèrdua de les claus del cotxe (l'amo no sap on
les va deixar i ja fa tard a la feina) i gran discussió.

-Enfrontament verbal dur de la mare amb tota la
família perquè mai arriben d'hora a dinar.

xxx

Si a més, hi afegeixes al preu 250 pessetes, tindràs
dret a dues menjades i a poder cridar tot quan vulguis.

Si et que vois és fer feina a ca te-
va, te n'ofereim una de molt bona:

COVAR OUS.

Passa't per les nostres oficines. La
primera dotzena és de prova. Si
t'agrada incorporació immediata.

MULTINACIONAL QUICA.

c/ Gall d'Indies, 8. Ariany.
C.P.: 07342536251442. Tlf.: (971) 45365765.
Télex: 121 121 121 121.

ATENCIÓ!!!! Ben prest amb
tots voltros, l'agradable com-
panyia de **May-té Fred.** Per
encalenticar les teves nits d'hi-
vern.

Personatge-JUPIRI.

Entre cossis de sanguina i guinavets esmolats, budellades, pebre bord, pebre bo, pebre coent, anou moscada i calces fines perquè els camaiots no rebentin, tenim l'elegant figura, estilitzada, sinuosa, insinuant del colós de Marratxi. Vos tè, amb un llum d'oli a la mà. Senyors i senyores, en Raphel Pherrer. Es presenti, ar!

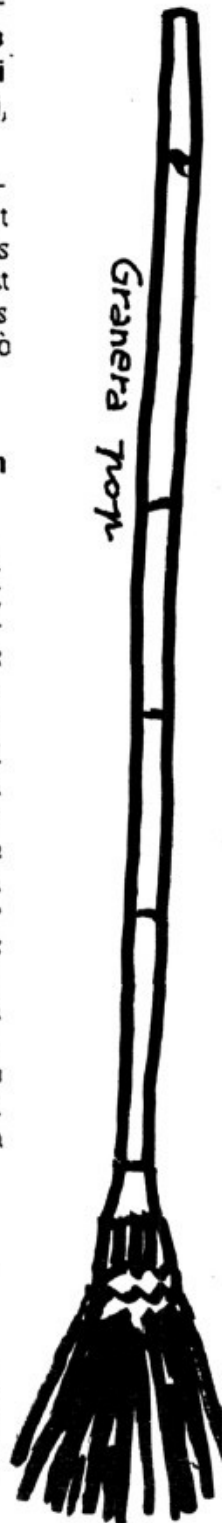
Jo crec que som una criatura abominable, si l'abominació és una constant recerca de motius per viure i aquests motius només poden estar dins l'absolut vici i corrupció i totes aquelles coses que tothom considera negatives, però que en realitat són positives.

"Abre se puerta, sierre se ventane" Com s'acosta en Raphel Pherrer?

"Abre se puerta, sierre se ventane" i manca una premisa que em vaig oblidar quan vaig enregistrar el primer disc, que era "Abre se tape des water" que es sempre magnífica per sortir de les situacions perquè a dins allò més escatològic i a dins la tassa del water es poden trobar les solucions a moltes coses. Les ingleses, que són unes ignorants, solen llegir les fulles del te que queden dins la tassa, però hi ha tasses més interessants per poder llegir les Cacòrums o les "bonyigues" que és la tassa del water on s'hi troben moltes més respostes que en una simple tassa de te. Per això jo, sempre que vaig a un water públic, m'agrada molt trobar-lo enmerduat perquè així puc llegir el passat, el present i el futur de la meua civilització.

Com consolaries Na Carolina de Mónaco?

Amb un consolador, indubtablement. Però no n'utilitzaria un de grossària normal, sinó un dels utensilis de la nostra pagesia que han quedat més oblidats, que és una pixa de porc.

Aquesta mesada s'ha estrenat el film "Yo soy ésa" de na Isabel Pantoja. Sabem que la "viuda" no et va voler de "partenaire". Què té en José Coronado que no tengui en Raphel Pherrer?

(Un poc molest) El pito més llarg! Resulta que en José Coronado i jo vàrem anar a una medicació de penis, i jo el tenc d'una grossària més o manco normal, però en Coronado és com un negre d'aquests del Senegal. El té enorme, enorme perquè té cers problemes de pròstata.

Com reaccionaria en Raphel Pherrer si una nit de lluna plena a vorera de mar, enrevoltat de perfums de savines i de romani, des de darrera una roca li aparegués una tuna composteliana i et cantàs "Spanish eyes"?

M'aniria al responsable i li mossegaria la iugular, perquè en aquells moments ja no seria jo, sinó el compte Dràcula, encarnat en la meua persona. Llavors, amb la seva sang faria un frit amb el qual convidaria tots els meus amics.

Si fossis matancer-convidat i t'encarregassin que fessis els botifarrons, què et sabria més greu, que la madona de la casa et censuràs els botifarrons perquè t'han sortit coents o que, en un altre cas, et censurassin un programa de televisió?

No, a mi m'agradaria que la mado na em tastàs el botifarró. Perquè les madoes a les matances no censuren els botifarrons, els tasten.

Na Ciciolina va oferir el seu cos a en Saddam Hussein perquè acabàs amb les tensions del Golf Pèrsic. Què li oferiria en Raphel Pherrer?

Per exemple, li oferiria el cos de qualque amiga meua. I cobraria. Li oferiria a canvi d'una sèrie de doblers, com un negoci... i després cobraria i vos convidaria a tots a una paella.

RAPHEL PHERRER

Resulta que en Camilo Sexto es va perdre, va desaparèixer un parell de dies. Nosaltres volíem saber on el tengueres amagat, perquè ens han infor mat que en Raphel Pherrer és un intim amic d'en Camilo Sexto i vares ser l'au tor de la lletra "Vi- vir así es morir de amor".

En Camilo? Jo li dic "Camilín"! Bé, en "Camilín" té una perturbació sexual que consisteix en posar-se una còfia i agafa el pot de "Vim" amb o sense clo- rex i posar-se a fer net. I quan fa mitja hora que fa net, té una sèrie d'ejacula- cions encadenades que li produeixen un gran plaer. Aleshores, com que nin- gú li deixa fer aquestes desviacions se- xuals perquè no estan catalogades, ve a ca nostra i com que ara ens hem quedat sense jornalera ens va beníssim. Quan li pega un poc de fortor, en "Camilín" es posa a fer net i ens deixa la casa com una plata!

Moment en el qual Raphel Pherrer i els dos entre- vistadors es re trataren amb art i gràcia. La foto- grafia es titula: "Un pool enmig de dues graneres".

La revista JUTIPIRI es membre de la F.A.P.B. (Federació d'Associacions de Pa- raules de Balears). Ara, a continuació, et direm una sèrie de coses. Ens podries fer la teva pròpia associació de paraules?

Simoneta Gómez de Acebo = "Cioaques" de Roma.

Gabriel Cañellas = v...

Cristina Almeida = Monja tancada.

Germans Guerra = "Hermanos" Heredia.

Gracita Morales = Encantadora!

Cristal = Test psicològic espanyol.

Ay qué calor! = Lliberació de la madre Alberta.

Telenotícies Vespre = Telementides ves- pre.

Testimonio = Testiculomonio

Esmeralda = Escrita por Conyin Tarado.

"Los últimos días de Pompeya" =

"O cae él o cae ella".

"Las chicas de la Cruz Roja" =

"Me la traen floja"

"¿Qué he hecho yo para merecer esto?" = "Comprar acciones de Banesto".

"La ciudad de los Muchachos." = "Las que no tienen chochos tienen chachos".

"Sufre mamón" = "Cepillate a mi chica".

Del Güell a Lluç a peu = Per anar a veure la Mare de Güell de Lluç.

Sueca amb top-less i rebosillo = Sor Tomasseta.

L'estàtua de la llibertat vestideta de roba de llegües = Això és na Maria Antònia Munar!

Parado de Valldemossa versió àcid = La Granja.

Un betlem damunt una coca de verdures = El bar Bosch.

Aquesta entrevista de Jutipiri = És una entrevista molt atrevida i l'haurieu de fer a una sèrie de polítics de les Illes perquè es vessin compromesos a con- testar.

I res més. Gràcies, Raphel Pherrer.

pala pop

UN GRUP MOLT INDEPENDENT

Algaida sempre ha tengut algun homo impetuós que ha posseït uns valors en un sentit molt agut i qualque cosa ha remogut a dins sa societat; ha estat molt sacrificat per dur es pes molt feixuc.

Altres temps els algaidins un teatre aixecaren i allà s'hi adelitaren els vellets i els fadrins; artistes de grans estils un moment s'hi exhibiren, comèdies, gloses farien i obriren uns nous camins.

Cinquanta anys mut va quedar s'ambient que va existir i el teatre es destruí que tant de gust va donar. Però una rel quedà d'aquells homos creadors que han posat ses amors per s'obra continuar.

S'autoritat algaidina es futbol vol apoiar i unes rampes féu muntar que són una virgueria. Li serveix com a cadira a aquell espectador; se sent allà comodó quan contempla sa partida.

I un grup independent demanà a s'Alcaldia si bé a ells los vindria fer una obra pertinent, on pogués anar-hi gent a jugar a sa petanca i lo que se demanava los va ser corresponent.

Una pista allà muntaren pels majors poder jugar i classes s'assenyalà, a això ho acceptaren. A, B, C catalogaren per ses classes definir; d'aquest modo se partí i s'afició despertaren.

Aquest grup prest va tenir molts de col.laboradors que los feren bons favors per dur a efecte aquest fi. A continuació vull dir es noms d'aquests sectors: Can Gordiola, Prefama, Banca March, Viatges Fram, plaques de s'Ajuntament i es Celler Amengual.

Es dia vint de setembre se féu es campionat amb un ambient animat, va donar molt bon exemple. Es final de sa contenda el grup C el va guanyar. Tothom ho va celebrar amb una lluïda festa.

S'afició va augmentant a dins es pensionista; el vell ja se sent artista quan sa bolla va tirant. Ses hores ell va passant recordant belles històries, de tot ne farà memòries, res, res anirà olvidant.

CLIMENT GARAU

En Climent ens comenta en aquesta glosa la inauguració de la pista de petanca al Camp Municipal de Futbol. Desitjam que grups com aquest de la foto tenguin salut i humor per disfrutar-la practicant aquest esport que és apropiat per a qualsevol edat.

ESPORTS

FUTBOL

Els resultats d'aquest passat mes pel que fa al futbol no són gaire optimistes; encara que, amb això de l'esport lo important és participar, a tots ens agrada guanyar.

A II Regional es produïren els següents resultats:
 Algaida-Porreres 4-2
 Port Sóller-Algaida 4-1
 Algaida-Gènova 1-3
 Sta Eugènia-Algaida 1-1

Com veim, el primer ensurt de la temporada és un fet i el primer negatiu també. Encara que esperam sigui per poc temps, lo cert és que la intranquil·litat davant aquests resultats és un fet dins la família futbolera, que per cert ja és menys família degut a la poca gent que acudeix als diferents partits dins Es Porrassar.

L'equip de juvenils, com dèiem el passat mes, participa a una lliga de 3ª regional rara, ja que tan sols participen sis equips la qual cosa farà que es juguin quatre partits amb cada un dels equips.

Els darrers resultats han estat:

Campanet-Algaida 1-1
 Algaida-Santanyí 0-1
 Algaida-Ses Salines 2-4
 Sant Marçal-Algaida 1-0

Els infantils en el primer partit de competició varen perdre a Santa Margalida i el segon partit empataren dins Algaida.

Malgrat els primers resultats, analitzant la composició de les diferents plantilles pareix que els infantils han de ser els més regulars dels equips inferiors, amb un equip bastant compensat.

Sta. Margalida-Algaida 2-1
 Algaida-Artà 2-2

A la competició organitzada pel C.I.M. en la qual estan integrats els benjamins, degut com sempre a la variació d'edats d'un any a l'altre amb la corresponent incorporació de nins nous, enguany els resultats no són lo bons que voldríem, sobretot els pares. Lo important és que no es desanimin i aprenguin a jugar, participar i disfrutar amb l'esport.

Algaida-Sta Maria 1-2
 Pollença-Algaida 9-1
 Algaida-Alaró 1-6
 Selva-Algaida 7-0

El futbol dels "carrosses" al nostre poble tampoc va d'allò més bé, o millor va bé si miram el caire de les lesions. Els resultats, com sempre, animen si es guanya i no tant si es perd.

Resultats del Cafè Can Bessó:

Can Bessó-Bar Pou 2-2
 Com. Mori-Can Bessó 7-3

L'Auto-Escola Levante va tenir aquests marcadors:

Topos-Levante 1-1
 Levante-Oli Caimari 0-4
 Ca Na Paulina-Levante 4-3
 Levante-San Siro 1-3

ESCACS

P. Nova 1'5-Algaida 3'5
 Algaida 1-Lloseta 3

C. Calvià 2'5-Algaida 1'5

Amb aquests resultats s'acabà la 1ª fase del grup A de II regional pel que fa al Club d'Escacs d'Algaida.

En aquesta primera fase s'ha quedat classificat en 5ª posició. Això obliga a jugar la 2ª fase de permanència a la categoria als sis equips darrers, dels quals quatre jugaran les promocions de descens i els altres dos s'inclouran a la fase promocional d'ascens. Anim.

Els primers resultats de la 2ª fase són:

Algaida 0'5-Marratxí 3'5
 Algaida 2'5-Palma Nova 1'5

BASQUET

Segons ens comuniquen, al nostre poble l'activitat del bàsquet va prenent força de tal manera que un grup de joves s'han inscrit per disputar un torneig amistós amb empreses de Palma; o al manco els partits es disputaran a Ciutat.

L'equip estarà patrocinat -esponsoritzat- pel Bar Ca N'Esteve. Ja vos donarem els noms de la plantilla.

Anim de cara a una altra alternativa pels joves que volen practicar l'esport.

JOAN TROBAT

PREVENIR LES TOXICOMANIES DES DE L'ESCOLA

L'any 1979, la Comissió de Sanitat del Consell Insular de Mallorca, recollint la preocupació de la nostra societat davant de l'increment del consum de drogues, va decidir iniciar un programa de prevenció de les toxicomanies. Aquest programa ha consistit tant en la investigació dels costums i hàbits dels nostres joves, com en l'estudi i experimentació de les estratègies i tècniques preventives més efectives.

Fins ara podem dir que a totes les fases de la realització del programa, ha estat molt ben rebut, i a l'actualitat té una gran implantació, especialment a les escoles. Les escoles han estat un dels principals destinataris del programa i tenen a la seva disposició un material especialment dissenyat per al treball a l'aula i que, a les avaluacions efectuades, ha demostrat la seva eficàcia i utilitat.

Què és prevenir?

Quan parlem de prevenir les toxicomanies hem d'anar amb compte del que feim. No hem de confondre les activitats sobre drogues amb la prevenció. Podem fer activitats sobre drogues: conferències, debats, cine, etc.; però això no significa que estiguem fent prevenció, encara que potser contribuïm a millorar la informació.

La prevenció és evitar l'aparició d'un problema, i per evitar l'aparició del problema hem d'atacar les seves causes. Als nostres estudis hem detectat molts de factors que possiblement influeixen a l'aparició d'una toxicomania, però la falta d'informació no és un d'aquests factors. Més aviat dona la impressió que la informació és pràcticament irrellevant.

Encara és freqüent sentir l'opinió que si informam als adolescents i joves dels perills de les drogues tendran por i no en consumiran. Desgraciadament, aquesta opinió no té cap fonament. Les proves que tenim indiquen amb tota claretat que no és la informació el que determina la nostra actuació, sinó que la major part dels factors determinants són de tipus inconscient, i inclouen elements de la pròpia personalitat, dels interessos i de les necessitats personals, activats per alguns factors ambientals presents a la situació. Per això, la informació per si sola no és preventiva, i en alguns casos podria inclús despertar una curiositat morbosa que induiria al consum.

Com fer la prevenció de les toxicomanies?

Un programa de prevenció de toxicomanies, per tant, ha de mirar de contrarestar aquests factors personals i donar a l'individu instruments per enfrontar els factors ambientals que afavoreixen el consum. En el nostre programa a les escoles, això es concreta en una estratègia consistent en l'anàlisi de les situacions d'oferiment de drogues, tenint en compte totes les reaccions que desperten, i revisant totes les alternatives possibles.

Per altra part, un programa de prevenció només té sentit abans de l'aparició del problema. Això vol dir que és necessari estudiar les fases amb què s'estableix el problema, i actuar a les inicials.

Quant al problema de l'abús de drogues, les nostres investigacions indiquen que, a part de l'educació rebuda durant tota la infància, un moment molt important és entre els 12 i 16 anys, i que tota toxicomania s'inicia amb l'abús d'alcohol i tabac. Encara que no tots els consumidors de tabac i alcohol acaben consumint altres drogues, el fet és que la probabilitat de consumir-les és proporcional al consum de tabac i alcohol, és a dir, que els que consumeixen més alcohol i tabac també tenen més probabilitats d'esser consumidors de les altres drogues.

Això vol dir que si hem de prevenir a les fases inicials haurem d'actuar ja des de la primera infància (i estam preparant materials tant per a la família com per a l'escola), i, sobretot, haurem d'actuar prevenint l'abús del tabac i de l'alcohol de forma especial a partir dels 12 anys. El material titulat "Decideix", per treballar a l'escola, té aquesta finalitat.

El programa de prevenció a l'escola.

El "Decideix" és el material per treballar a l'escola amb alumnes dels darrers cursos de l'E.G.B. i primer de BUP o de FP, i suposa una aplicació de la filosofia preventiva i els principis abans apuntats.

Aquest material consta d'un manual per al professor i unes carpetetes amb quatre fascicles per als alumnes. A cada fascicle dels alumnes hi ha una història representativa del tema que s'ha de tractar, una sèrie de preguntes per orientar la reflexió, una proposta de situacions que exigeixen una decisió, i una breu exposició de les informacions necessàries per al tractament del tema a classe.

El sentit d'aquests fascicles és que serveixin com a material d'ajuda o suport, perquè l'alumne recordi o imagini situacions (viscudes o que puguin succeir realment), a les quals se'ls ofereix alcohol o tabac, o d'una manera o altra se'ls incita a fumar o beure. El contingut real del que podríem anomenar lliçons és, per tant, el que diuen els alumnes de la seva vida real, i sobre aquestes històries i fets, ells han d'analitzar les pressions que es produeixen, les necessitats (de ser acceptat, de sentir-se diferent, més gran, etc.) que sorgeixen, i, en general, les circumstàncies en què es produeixen els oferiments i els consums d'alcohol i tabac. A partir d'aquesta anàlisi han d'avaluar les possibles alternatives, i prendre les decisions pertinents.

Com es pot veure, amb aquest programa no es tracta de donar informacions ni de dir als adolescents i joves el que han de fer. Ja se sap que d'aquesta manera no aconseguiríem res. Es tracta que ells puguin arribar a les seves pròpies conclusions i decisions. El resultat és que la majoria decideixen limitar o evitar el consum de les drogues i, com que és la seva pròpia decisió, té moltes probabilitats que es dugui a terme. I les avaluacions dels resultats que hem fet així ho mostren.

El paper del professor.

Perquè aquest mètode sigui eficaç, el paper del professor és molt important. Així és que quan a una escola els professors o els pares volen que s'hi apliqui el programa és necessari que el professor que se n'encarregui participi a un curset de preparació.

Aquest curset dura entre vuit i dotze hores, repartides en quatre sessions que es fan normalment un cop per setmana. Durant el curset, els professors participants reben els coneixements bàsics sobre les drogues, els principis preventius, el procés pel qual s'arriba a l'addicció, la mecànica de la presa de decisions i, sobretot, reben una formació pràctica sobre les tècniques necessàries per a l'aplicació del programa a l'aula.

També, durant l'aplicació del programa, el professor disposa de tota l'ajuda que pugui necessitar del nostre Servei. De fet, un tècnic del Servei està constantment en contacte amb ell per si sorgeix algun problema o per comentar les eventualitats.

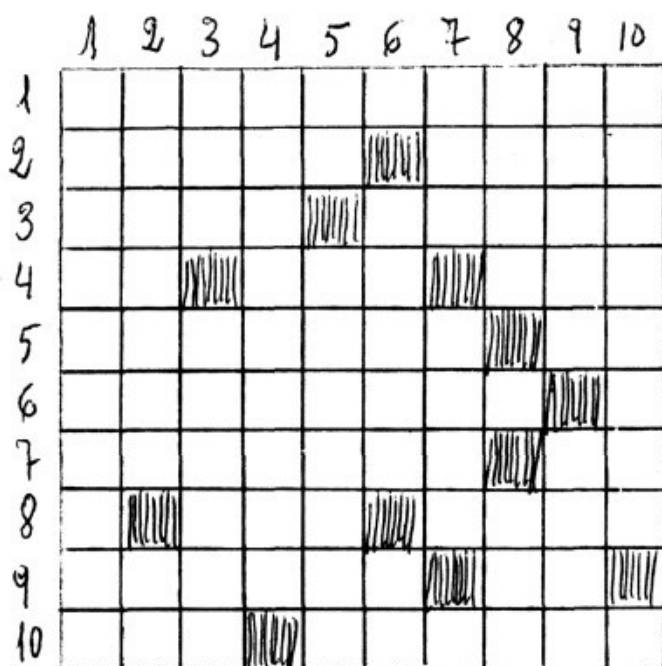
Com obtenir més informació sobre el programa.

Les persones interessades en conèixer més detalls d'aquest o d'altres programes de salut es poden posar en contacte amb el Servei de Promoció de la Salut, del Consell Insular de Mallorca, al telèfon 29.23.50 ext. 211.

Si el que interessa és l'aplicació del programa a l'escola és convenient que es pugui organitzar durant els primers mesos del curs. Per això, les persones interessades es poden dirigir també al Servei de Promoció de la Salut, al telèfon indicat.

MIQUEL AMENGUAL MUNAR
(Psicòleg CIM)

PASSATEMPS

Horitzontals: 1. Grup Escolar P. Pou (dues paraules). 2. Adient, adequat. Producte de les abelles. 3. Ocell de la família dels falcònids. Nom d'home. 4. Interjecció que denota fàstic o menyspreu. Partícula, mica. Extremitat de les aus. 5. Formació de càlculs a les vies excretores. Tàntal (al revés). 6. Auditiu, sons. Punt cardinal. 7. Síndrome neurològica conseqüència del sofriment del nervi ciàtic. Societat Recreativa. 8. Roentgen. Cort celestial, paradís. Bata curta. 9. Desgast, corrosió. Cobalt. 10. Gràcia, agudes, picantor. Mil cent cinquantes.

Verticals: 1. Maniobres, estratagemes. 2. Construcció, obra. Déu egipci. 3. Solitari, abandonat. Tancament temporal d'una empresa per part de la direcció (al revés). 4. Popularment, jesuïtes. 5. Afirmació. Milicià, castrense (al revés). 6. Cent. Retallar, ajustar (al revés). Partícula afirmativa de l'antic provençal. 7. Ocell anseriforme. Orinal, gibrelleta (al revés). Cinquanta. 8. Argument, tema. Sofre. En aquest lloc. 9. Pla petit al cim d'una muntanya. Qualsevol embarcació esportiva (al revés i plural). 10. Casa de salut, hospital. Un.

F E L O S M B R C A
 E S A A P A R A A A
 E L B M L A M D V D
 A A E F A P E R A A
 L A R C E R O S L R
 U A I T V E G A L E
 O I N U D A T U E T
 N D T A M A E S R R
 Q U E M E E S C S A
 A N E B S I R A D U
 A A I S E L G S E Q

Sopa de lletres

Mirau de localitzar els noms de deu carrers d'Algaida. Les lletres que vos sobrin formaran uns versos d'Anselm Turmeda referits a les dones.

Solució a la passada sopa de lletres. Eliminats els deu sinònims de goig, diu: "Faune mutilat / brollador eixut / jardí desolat / de ma joventut. (Joan Alcover).

Les solucions als mots encreuats les trobareu a la pàgina 31.

ES CARRER BEN NET

-Quin desgavell que va organitzar en Gorbachov!

-I ara, què et pega a tu amb en Gorbachov?

-Que no ho véreu per sa televisió? Tothom es pegava colzades i empentes per poder estar en es seu costat.

-Bé, i què? Sempre que ve un personatge passen coses d'aquestes.

-Vols que et digui una cosa?

-Digues, digues.

-A Algaida també en tenim un de Gorbachov, tothom es pega colzades i empentes per poder estar en es seu costat.

-I ara què dius? De cada dia estàs més bollada.

-Tots, es des PP i es des PSOE, tots, es barallen per esser amics del rector, volen ser cosa de sa junta directiva de s'Acció Social de l'església. Quin món! Ara, ara que aviat seran ses eleccions. Fa molt bo això d'estar ficats per tot.

-Fieta, jo no t'entenc. Sempre te queixes. Si no fan perquè no fan, i si fan perquè fan.

-No enteneu res de res. Ja ho val! És per demés. Bé, passem a una altra cosa. Que anàreu a sa Fira de sa Figa?

-Avui no sé què et passa, dius unes coses! Sé cert que ho fas per embuiar.

-Res d'això. O no vos enteràreu que es dia de Sa Fira es va fer un concurs de figues seques organitzat per s'Ajuntament?

-No, ara és sa primera notícia que en tenc. Com que va fer aquell temps tan "raro" vaig anar a fer una volta per Plaça a primera hora i ja no vaig tornar a sortir.

-Quin ridícul més espantós! A Sa Farinera hi havien posat una post de fer matances amb quatre pots de figues i dos plats amb metles trencades, bessons i clovelles mesclats perquè sa gent triàs. I això va ser tot. Quin fracàs d'organització!

-Es primer any és es primer any.

-Així van ses coses per s'Ajuntament.

-I ara que xerres de Sa Farinera, m'ha vingut en es cap sa fràbrica de cartó. Quin desastre! Cada vegada que plou fort s'ompl d'aigo fins alt.

-És un embut que arplega tota s'aigo de per allà darrera. Mos fa unes torren-tades aquest temps que fan por. I a Algaida res, allà on va fer gros enguany va ser per Sa Pobla, Campanet i Alcúdia. Aquest temps darrerament està més bollat que jo. Adéu, que fris.

-Diós.

SA GRANERA

SALUT

EL COLERA

Es tracta d'una malaltia infecciosa aguda exclusiva de l'ésser humà; el còlera és el resultat de la colonització de l'intestí prim pel "Vibrio cholerae".

Aquest germen, que no lesiona l'epiteli intestinal, libera una enterotoxina causant de la diarrea.

És una malaltia que es presenta en forma epidèmica. El causant és el "vibrio cholerae", un bacil gram (-), que té forma de con i és molt mòbil. Dins del "vibrio cholerae" hi ha multitud de serogrupos, si bé de tots ells només el serogrup I causa epidèmies.

El serogrup I del "vibrio cholerae" comprèn dos serotipus coneguts amb els noms de Ogawa i Iwaba. I existeixen dos biotipus, el clàssic i el tor; aquest darrer és més resistent que el clàssic, persisteix durant més temps en la natura i és el més apte per a determinar l'estat del portador sa, que té molta d'importància epidemiològica.

L'home és l'únic hoste natural conegut; això significa que, perquè apareixi la malaltia, és necessari que es contaminin els subministraments d'aigua o menjars, o tots dos, per excrements humans infectats.

El "vibrio cholerae" és molt sensible a l'àcid gàstric i això fa que, tractant-se de persones sanes, es requereixin grans quantitats de l'organisme perquè es produeixi la malaltia.

Una vegada que s'adquireix la malaltia, aquesta té un període de circulació de 12-48 hores; sol començar amb diarrea aquosa, masiva, no dolorosa; després solen aparèixer vòmits copiosos sense nàusees. Després les evacuacions perden ràpidament el seu caràcter fecal i passen a ser d'un color cafè-gris, acompanyades de moc; d'aquesta manera es perden grans quantitats de líquid i quan les pèrdues són molt grosses es produeixen rampes al ventre de la cama i a les cuixes.

Les manifestacions clíniques guarden relació amb les pèrdues d'aigua.

Pel que fa al tractament, com a primera mesura cal reparar les pèrdues d'aigua, la deshidratació, i seguir amb un tractament a base de tetraciclina.

Quan es produeix una epidèmia de còlera és fonamental la profilaxi: bullir l'aigua i la llet i netejar bé tots els aliments.

ALEXANDRE PIZA

UNA XERRADETA... (acabament)

es poemes, que a poc a poc aniran adquirint forma i lentament vaig completant sa feina. Puc dir que hi dedico tot lo dia, i quan trob un tema, com ha passat aquest estiu, m'hi dedico intensament.

-Enhorabona per tots es premis obtinguts i per aquells en què has quedat finalista. Què significa per a tu obtenir un premi o quedar finalista?

-Vaig començar a enviar poemes a certàmens per comprovar l'acceptació o no de sa meua poesia, per saber si valia qualque cosa. S'obtenció d'un premi t'estimula molt, te motiva a seguir escrivint. Es premis no són cap objectiu, cap final. Aquests t'obrin portals i te donen força per seguir endavant.

Es fet de quedar finalista d'un premi tan important com el Pompeu Fabra, el vaig interpretar com una manera de reconèixer un cert valor a s'obra d'un desconegut, cosa que me va estimular moltíssim.

També és una manera que et publiquin poesia, ja que jo mai he volgut ni pens publicar-ne res.

-"Cita a la Riba" i "Inici de litúrgia" són es dos llibres que per diferents motius t'han editat darrerament. En podries fer-nos una petita ressenya?

-*"Cita a la Riba"* són vint-i-vuit poemes amb es quals vaig guanyar es premi Bernat Vidal de Santanyí; és es meu primer llibre editat. És sa història d'una cita amb tots es desitjos que només han tingut lloc dins sa teua imaginació. Allò que mai has pogut fer real, t'ho fas més real imaginant-lo.

"Inici de litúrgia" és es títol genèric des segon llibre editat i consta de tres reculls de poemes. Es perquè d'aquest títol? En primer lloc és també es títol d'un des poemes des llibre, poema prou significatiu per a mi, on es descriu es pas de sa infància a s'adolescència, és "¿un al.lot que mor o un home que neix?". A més, inici significa començament, i litúrgia ritual; idò, començament des ritual de s'escriptura.

-Es poble d'Algaida, és present a sa teua poesia? T'agradaria que s'Ajuntament d'Algaida et publicàs un llibre?

-Sa infància, s'adolescència et marquen, i si sa meua poesia és d'experiències que poc o molt m'han marcat, naturalment que hi és present. En es poemes hi ha es bagatge d'experiències viscudes (pujada en es campanar, sa volta de sa rateta, joc de rompes a s'escala d'una casa, s'anada a s'estació en bicicleta,..) a Algaida. Tenc un treball començat damunt fets concrets meus, molts d'ells situats i ocorreguts a Algaida.

Sempre et fa il.lusió tenir obres publicades i que sa gent les conegui i les llegeixi. Seria una mentida negar-ho.

-A Algaida hi ha un grupat de joves que fan poesia. Quins consells els donaries?

-Que no es cansin, que facin poesia i la treballin i, naturalment, que en llegeixin molta.

El que comença a escriure poesia difícilment ho deixarà, malgrat falti experiència. Es temps i sa vida són uns grans inspiradors.

Ha estat una xerradeta familiar, llarga, profunda, enriquidora, entranyable i plena de sinceritat. Per tot això i per la teua poesia t'estarem sempre agraïts.

CATALINA I JAUME

Solucions als mots encruats.

Horitzontals: 1. Ses Escoles. 2. idoni. cera. 3. milà. Ramon. 4. uf. gra. ala. 5. litiasi. at. 6. acústics. O. 7. ciàtica. SR. 8. R. cel. batt. 9. erosió. Co. 10. sal. MCLIII.

Verticals: 1. simulacres. 2. edifici. Ra. 3. sol. tuacol. 4. enagistes. 5. sí. ratilim. 6. C. rasic. oc. 7. oca. icab. L. 8. lema. S. aci. 9. erola. stoi. 10. sanatori. I.

UNA XERRADETA AMB...

en MIQUEL OLIVER "TORRES"

Estam molt contents de poder mantenir aquesta xerradeta amb en Miquel. Xerrarem de poesia, de sa seva poesia. D'ell, en Gabriel Janer Manila diu: "En Miquel és un home extremadament sensible. Però potser aquest és el seu únic excés: la força amb què és capaç de percebre la vida, la tendresa amb què acaricia els múltiples estels que sorgeixen a l'extrem del seu íntim, enigmàtic caleidoscopi".

-Sovint lligam sa poesia a s'adolescència, però tu contradius aquesta "llei". Com i quan t'estrenares com a poeta?

-De sempre m'ha agradat sa poesia. Record un estiu, quan anava a La Salle, que férem un treball sobre poesia que m'interessà molt. A s'escola, com a mestre, sempre l'he treballada. Anava fent poemes aïllats, que més tard, a poc a poc, he ajuntat i augmentat. Sempre he escrit en català, que m'havien de corregir perquè no sabia escriure sa nostra llengua. No sé si va esser sa poesia que me va dur cap a sa llengua, o sa llengua cap a sa poesia. D'aquesta manera vaig descobrir es grans poetes catalans, com Ausiàs March.

En es primer Certamen de Castellitx trobava que hi havia de participar i per aquesta raó hi vaig enviar un poema, que va esser premiat, la qual cosa me va estimular molt.

-Sa teva poesia és d'una persona madura, amb un fort bagatge experimental interior, dens i ben sedimentat. Què vols expressar? Com la definiries?

-Efectivament, som un homo fet, amb moltes experiències que m'han marcat fortament i això és el que vull expressar. Tract d'expressar s'homo ple de mancances, sa recerca d'un mateix, ses crisis internes, ses il·lusions, ses fortes contradiccions. Sa meva

poesia és una mescla de sa vida real i sa vida somniada que ja s'ha fet real. És una poesia desencisada, pessimista, romàntica, amorosa, sensual, intimista, ambígua i molt formalista, amb fortes connotacions bíbliques. És curiós es fet que hi hagi coincidències amb es poetes catalans de sa meva edat.

M'ha influït enormement s'escola, es paisatge, es records, ses anàlisis des missatge bíblic, i es petits o grans fracassos influeixen molt.

-Sabem que a s'ensenyança, a fer de mestre, hi dediques molt de temps. Com i quan escrius poesia, idò?

-És veritat, a s'escola hi dedic molt de temps i he lluitat molt per fer una escola millor. És impossible separar ses dues activitats; ara bé, durant es curs escolar pens molt, llegesc molt i agaf apunts sobre es tema prèviament elegit, sobre es que vull treballar. És durant s'estiu quan escric. A s'estiu procur despreocupar-me de ses tasques escolars i començ a estructurar

Segueix a la pàgina anterior.